

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**SENIOR CERTIFICATE/
NATIONAL SENIOR CERTIFICATE**

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

DIBATSELA 2020

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 21.

DITŠHUPETŠO TŠA GO SWAYA

- Ge molekwa a arabile dipotšišo tše di fetago palo yeo e nyakegago, swaya ya mathomo fela (Molekwa ga a swanela go araba potšišo ye telele le ye kopana go tšwa pukung e tee)
- Karolong ya A: Ge molekwa a arabile dipotšišo tše nne ka moka mo diretong tše di kgethilwego, swaya tše pedi tša mathomo
- Go dikarolo tša B le C: Ge molekwa a arabile dipotšišo tše dikopana tše pedi goba tše ditelele tše pedi, swaya ya mathomo o hlokomologe ya bobedi. Ge molekwa a arabile dipotšišo ka moka tše nne, swaya fela ya pele mo karolong ye nngwe le ye nngwe ge e le gore go arabilwe potšišo ye kopana le ye telele
- Ge molekwa a file dikarabo tše pedi, moo e lego gore ya mathomo e fošagetše mola ya bobedi e nepagetše, swaya ya mathomo gomme o hlokomologe ya bobedi
- Ge dikarabo di sa nomorwa ka tshwanelo, swaya go ya ka memorantamo
- Ge mopeleto wo o fošagetšego o ama tlhalošo, swaya phošo. Ge o sa ame tlhalošo, gona mo fe moputso
- Potšišo ye telele: Ge karabo ya potšišo ye telele e le ka tlase ga botelele bjo bo nyakegago, se mo otle ka ge a šetše a ikotlile. Ge e le ye telele kudu, lekola fela mantšu ao e ka bago a 50 o hlokomologe taodišo yeo e šetšego fela, o bale thumo
- Dipotšišo tše kopana: Ge molekwa a sa šomiše ditsebjana moo a kgopetšwego go tsopola, se mo otle
- Mabapi le dipotšišopulego: Ga go meputso ye e tlogo abja go dikarabo tša Ee/Aowa goba Dumela/Go se dumele. Meputso e tlo fiwa fela go lebaka le le fiwago
- Ga go meputso ye e tlogo abja go dikarabo tša NNETE/MAAKA goba NTLHA/KGOPOLO. Meputso e tlo fiwa fela go lebaka le le fiwago

KAROLO YA A: THETO**POTŠIŠO YA 1: THEPUDI – PM Mashilo****MOHLALA WA KARABO:**

Seretotumišo ke sereto seo se retago bogolo, bogale goba bokgoni bja motho goba selo se se itšego. Go na le mehuta ye mebedi ya seretotumišo e lego seretotumišo sa sebjalebja le seretotumišo sa bogologolo. Mehuta ye e laolwa ke diteng.

Tshekatshekong ye go ile go sekasekwa seretotumišo sa bogologolo go lebeletšwe matseno, boitsebišo le mafetšo.

Matseno

Sereto se se na le fomula ya matseno a seretotumišo sa bogologolo e lego:

Kgomo e a tshwa!

E gangwa ke mang?

Boitsebišo

- Sereti/Moreti se/o a itsebiša gore ke sona/yena mang sa/wa leemo/seemo le/se le/se bjang ... ke nna Thepudi mothontshororo, Thepudi ke mothomatepetepe motho wa go tsošološa madiba ...
- Sereti se itlhaloša ele motho yo mogolo yo a tšofetšego fela a dira ditiro tša bafsa Ke motšofe ke tšofetše wa go wela kgwahlana Fela ge e le bjang ke ja bjo botalatala bokamohlaka

Mafetšo

- Sereto se ga se na le fomula ya mafetšo ao a hlathago seretotumišo sa bogologolo
- Mohlala wa mafetšo a sereto sa bogologolo: Ke tšhaba baditi/mediti

[10]**POTŠIŠO YA 2: NKGOTSO FATŠE KE GO KGOTSO FATŠE – MJ Tauatsoala**

- 2.1
- Papadišantšu/Poeletšo – Go boeeditšwe kgotsofatš-
  - Tlemanyithalo/kgokanyi – Re kgotsofatšane
  - Poeletšogare – re
  - Poeletšo ya karolo ya lentšu – kgotsofatš- (E TEE fela)
- (2)
- 2.2
- Temana ya bobedi e bolela ka go thakgala ga seretwa ge go išwa tšhelete ya go thuša ka gabosona mola ya bone e bolela ka go befelwa ga seretwa ge tšhelete e swanetše e thuše ba bo sereti.
- (2)
- 2.3
A	-lo /	-o
B	-gi /	-i
A	-lo /	-o
B	-gi /	-i
- (2)
- 2.4
- Metara o kgaogantšwe ka diripa tše pedi: O thuntšha meši ka dinko//O bolela o ka itoma sejabana
- (2)

2.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.

Mohlala:

Moya wa boipelaetšo

- Sereti se ipelaetša ka fao seretwa se sa mo thekgego ka gona ge a nyaka thušo ka lapeng labo

(2)
[10]

POTŠIŠO YA 3: O LLELANG? – PM Mashilo

- 3.1
- Methalotheto ke ye lesomenne
  - Methalotheto ke ye metelele le ya magareng
  - Methalotheto ke ye mekopana (TŠE PEDI fela)

(2)

- 3.2
- Mothalotheto wa lesome (10)
  - Seretwa se se ke sa lla gobane tše a kopanago natšo ke madirwakaboomo

(2)

- 3.3
- Methalotheto ye seswai ya mathomo, e tšweletša bothata gomme e bitšwa tshwantšho – Seretwa se hladile sereti ka mabaka a go se kwagale
  - Methalotheto ye tshela ya mafelelo, e tšweletša tharollo ya bothata gomme e bitšwa tirišo – Sereti ga se kwele seretwa bohloko ka ge bjale se nyaka thušo go sona

(2)

- 3.4 Potšišoretoriki
- Go gatelelwa gore seretwa se se ke sa lla

(2)

3.5 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.

Mohlala:

Maikutlo a kwelobohloko

- Ke kwela lesogana le bohloko ge lekgarebe la gagwe le mo gobošitše

GOBA

Maikutlo a lethabo

- Lekgarebe le le buna se le se bjetšego

(2)
[10]

POTŠIŠO YA 4: KGAREBJANA YA KA – LI Masenya

- 4.1 Kgarebjana ya ka ya ...
Kgarebjana ya ka ya ...
- Poeletšo ya sekafoko/Poeletšothomi se
  - Poeletšogare (E TEE fela)

(2)

- 4.2
- Sereto se bopilwe ka ditemanatheto tše hlano
  - Temanatheto ye nngwe le ye nngwe e na le methalotheto ye mehlano

(2)

- 4.3 Ka diatla ke go bekile//o ngwetši ya ka
- Sešura se aroganya mothalotheto ka dikarolometara

(2)

- 4.4 Le kaya sefatanaga.
Ka wena ke tseba go ralala le dilete ka sepela ke go tepeletša (2)
- 4.5 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a lerato
- Sereti se rata kgarebjana/sefatanaga sa sona ka ge se se thuša ka dilo tše ntši (2)
- [10]

LE

SERETO SEO SE SA BONWAGO (KE KGAPELETŠO)

POTŠIŠO YA 5: DIRETO TŠA SESOTHO SA LEOBA – DM Kgobe

RE MADIMABE BJANG! – OK Matsepe

- 5.1 Potšišoretoriki (1)
- 5.2 Kgopolo ya gore re šetšwe ke mang morago e fetela mothalothehong wa go latela. (1)
- 5.3 Seretokgwabo
- Sereti se gwabela badimo ba gagwe ka go se šireletše thari ya gagwe (2)
- 5.4
- Temanatheto ya 6: Sereti se a ngaletša
  - Temanatheto ya 7: Se tšea sephetho sa go se sa loba badimo (2)
- 5.5 ... Mang le mang - Poeletšo ya lentšu
... Mang
... Mang – Poeletšophetši
Lena – poeletšogare
(TŠE PEDI fela) (2)
- 5.6 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Motho le ge a ka fiwa bana ge Modimo a rata go ba tšea o tlo no ba tšea.
- Mosadi wa sereti le ge a be a belega bana ba be ba hlokofala gomme sereti se ipelaetša go Modimo le Badimo (2)
- [10]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI LE KANEGELOTŠHABA**POTŠIŠO YA 6: POTŠIŠO YE TELELE****BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele****MOHLALA WA KARABO:**

Morero ke kgopolokgolo yeo mongwadi a ratago go e tšweletša ka sengwalo sa gagwe. Morero o lebane le thuto yeo mongwadi a ratago go e fihliša go mmadi bophelong.

Morero wa padi ye (Badimo ba boletše) ke gore lentšu la mohu ga le tshelwe.

- Tatago Ditau e lego Mohu Kgoši Tsweke o boletše a sa phela gore Ditau o swanetše go nyala Thabišo morwedi wa Kgoši Pilošamadiba pele a ka bewa setulong sa bogoši
- Ditau o thulana le taelo ya mohu tatagwe ka la gore ga se a rerišwa ebile yena ga a rate Thabišo
- Ditau o ratana le Mpimpi ebile o a mo imiša fela bophelo bja bona ga bo be bose
- Komanyi e lego mmago Ditau o hlohleletša morwagwe go phethagatša taelo ya mohu tatagwe eupša Ditau o a ngangabala o re yena ga a rate Thabišo
- Ditau o nyala Seritša morwedi wa malomeagwe Kgokolo eupša lenyalo la bona ga le atlege
- Ditau o tšwela pele o nyala Nthuše gomme le lona lenyalo leo ga le atlege. O belega bana ba go lekana le magotlwana
- Mafelelong ba feleletša ba hlalane
- Ditau o hloka khutšo le lethabo bophelong bja gagwe ka moka ka ge a gana go nyala Thabišo
- Ditau o a lwala ka lebaka la go se latele lentšu la mohu tatagwe ebile o a alafša gomme o thoma go bona diphošo tša gagwe
- Mafelelong o phethagatša lentšu la mohu ka go nyala Thabišo gomme ba phela ka lethabo le lerato le bana ba bona

Mongwadi o atlegile go tšweletša morero wa padi ye ka ge mafelelong Ditau a ile a nyala Thabišo gomme bophelo bja thoma go sepela gabotse.

[25]**POTŠIŠO YA 7: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele****SETSOPOLWA SA A**

- 7.1
- Go bolelwa ka Kgoši Pilošamadiba le Kgoši Manamela
  - Go bitšanwa ka direto
  - Go na le bakgomana ba mošate
  - Kgorong ya mošate
(TŠE THARO fela)
- 7.2
- Poledišano gare ga Kgoši Pilošamadiba le MmaPilošamadiba gape le gare ga Kgoši Pilošamadiba Mabina e tšweletša maikutlo a pefelo
  - Poledišano gare ga Kgoši Pilošamadiba le MmaPilošamadiba gape le gare ga Kgoši Pilošamadiba le Mabina e tšweletša semelo sa tlhompho ya MmaPilošamadiba le Mabina/Poledišano ya setsopolwa se e tšweletša Kgoši Pilošamadiba e le motho wa lenyatšo

(3)

- Poledišano e utolla maikutlo a letšhogo a MmaPilošamadiba – o a kopakopa ge a široga fao (TŠE PEDI fela) (2)

7.3 Ditau

- O thoma le padi a be a feleletša le yona
- Ditiragalo tša padi di dikologa godimo ga gagwe
- Morero wa padi o theilwe godimo ga gagwe
- O na le nepo ye a nyakago go e fihlelela (E TEE fela) (2)

7.4

- Ke thulano ya mafelelo mo pading ye
- Ditau o a lwala
- Ditaba kgorong ya Bakone di seemong sa go hlobaetša (3)

7.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.

Mohlala:

- Kgegeophethogi ke mafetšo ao mmadi a bego a se a a letela. Mongwadi o atlegile gobane mmadi o be a se a letela gore Ditau a ka feleletša a nyala Thabišo (2)

SETSOPOLWA SA B

7.6 Komanyi ke mmago Ditau/Ditau ke morwa wa Komanyi. (1)

- Mongwadi o diriša motho wa boraro go anega ditiragalo - O hlaloša ka fao Ditau a sa ipshinego ka gona le ge a itirile sengangele (2)

- Ditau o gana go nyala Thabišo go ya ka taelo ya Mohu Kgoši Tsweke
- Mokgekolo Komanyi o tshwenywa ke ditoro mabapi le bokamoso lapeng la gagwe gomme o tšea magato a go boledišana le ba gaKgoši Pilošamadiba mabapi le go nyala Thabišo bjalo ka ngwetši ya lapa (2)

- Ditau o na le kgang - O gana go phethagatša taelo ya mohu tatagwe le ge ba leka go mo eletša
- Ditau o na le sephiri - O be a sa botše motho ditlhobaelo tša gagwe (E TEE fela) (2)

- Leina la padi ke Badimo ba boletše
- Morero wa padi o re lentšu la mohu ga le tshelwe
- Ditau o gana go phethagatša taelo ya mohu tatagwe gomme ga a lokelwe ke selo (3)

7.11 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.

Mohlala:

Maikutlo a pefelo

- Ke befedišwa ke ge Ditau a gana go eletšwa ka taba ya go phethagatša lentšu la mohu
- Ke befedišwa ke Ditau yo a itirilego rathetho mola boetapele bja setšhaba sa Bakone bo le matsogong a gagwe (3)

[25]

POTŠIŠO YA 8: POTŠIŠO YE TELELE**KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela****MOHLALA WA KARABO:**

Morero ke kgopolokgolo yeo mongwadi a ratago go e tšweletša ka sengwalo sa gagwe. Morero o lebane le thuto yeo mongwadi a ratago go e fihliša go mmadi bophelong.

Morero wa padi ye (Kgalagalo tša setu) ke gore sephiri ga se age motse.

- Ngaka e boditše Molatelo gore o na le bolwetši bja kankere ya molomo wa popelo
- Ngaka ya mmošša gore a botše monna wa gagwe eupša Molatelo a se dire bjalo
- O utela mogatšagwe taba yeo ka go tšhoga gore o tla mo hlala
- Sephiri seo se fetotše bophelo ka lapeng la Molatelo le Mojagobedi ka ge a ile a thoma go itshwara ka mokgwa wa go se amogelege
- Bolwetši bo tšeela Molatelo lethabo le go godiša go se boledišane ka lapeng
- Molatelo o thoma go furalela Mojagobedi malaong
- Molatelo o šireletša sephiri sa gagwe ka go phara Mojagobedi ka molato wa gore o ratana ka ntle
- Ka lebaka la sephiri seo, Mojagobedi a be a ya a ratana ka ntle le Fiona ba be ba ba le ngwana
- Molatelo o thulwa ke sefatanaga ge a le tseleng gomme o rwalelwa bookelong
- Mojagobedi o mo etela bookelong o utolla gore mosadi wa gagwe o na le bolwetši bja kankere ya molomo wa popelo – sephiri seo a bego a se utelwa
- Sephiri se a utolloga gomme Mojagobedi o ikana go thekga mosadi wa gagwe go fihla a fola fodifodi

Mongwadi o atlegile go tšweletša morero wa padi ye ka ge sephiri se ile sa utolloga gomme bophelo lapeng la Mojagobedi le Molatelo bja thoma go sepela gabotse. Ba ile ba be ba ba le ngwana.

[25]**POTŠIŠO YA 9: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela****SETSOPOLWA SA C**

- 9.1
- Go bolelwa ka Yaris ya Mojagobedi
  - Go bolelwa ka khamphani ya Tshedimošo le Theknolotši
  - Go bolelwa ka dikhomphuthara
- (3)
- 9.2
- Poledišano gare ga Mojagobedi le Fiona e tšweletša moya wa lerato
  - Poledišano ye e tšweletša Fiona e le motho wa go ba le nnete (O re 'Yeo taba o a tseba le wena gore e ka se kgonege. O tla re ge o robetše malalantle wa re o tšwa kae.')
  - Poledišano e tšweletša maikutlo a Mojagobedi le Fiona a lethabo leratong la bona (TŠE PEDI fela)
- (2)

- 9.3 Molatelo
- O thoma le padi a be a feleletša le yona
  - Ditiragalo tša padi di dikologa godimo ga gagwe
  - Morero wa padi o theilwe godimo ga gagwe
  - O na le nepo ye a nyakago go e fihlelela (E TEE fela) (2)
- 9.4
- Ke thulano ya mafelelo mo pading ye
  - Kutollo ya bolwetši bja Molatelo
  - Go tsoga khuduego ka mogopolong wa Mojangobedi ka go tšea sephetho mabapi le bolwetši bja Molatelo (3)
- 9.5 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
- Kgegeophetogi ke mafelelo ao mmadi a bego a se a a letela. Mongwadi o atlegile gobane mmadi o be a se a letela gore Mojangobedi a ka thekga mosadi wa gagwe bolwetšing bjo a mo diretšego sephiri ka bjona. (2)

SETSOPOLWA SA D

- 9.6 Ke bašomimmogo/bagwera. (1)
- 9.7
- Mongwadi o diriša motho wa boraro go anega ditiragalo – Mongwadi o anega ka fao Mphapantšhi a tlabelago Mojangobedi lefeela ka gona (2)
- 9.8
- Mphapantšhi o rata Mojangobedi
  - Mojangobedi o palelane le Mphapantšhi ge a be a mo kgopela gore ba ye go ja mmogo le gore a mo fe nomoro ya mogala (2)
- 9.9
- Ga a hwe matwa - le ge Mojangobedi a sa rate taba tša gagwe o no tšwela pele ka go mo šala morago
  - Ga se mogwera wa nnete/ke sehvirihwiri/ga a tshepagale – O tsebile gore Molatelo o šoma bošego le Matome ga a gona ka gae gomme o etela Mojangobedi (2)
- 9.10
- Leina la padi ke Kgalagalo tša setu
  - Morero wa padi ke sephiri ga se age motse
  - Molatelo o utetše Mojangobedi taba ya bolwetši bja gagwe gomme se sa hlola go se kwane ka lapeng la bona (3)
- 9.11 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a pefelo
- Ke befedišwa ke Mphapantšhi yo a gokagoketšago monna wa mogwera wa gagwe
  - Ke befedišwa ke Mphapantšhi ge a efa Molatelo maele a go mo thubela lapa (3)

[25]

GOBA

DIKANEGELOTŠHABA**POTŠIŠO YA 10: POTŠIŠO YE TELELE****TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa****MOHLALA WA KARABO:**

Morero ke kgopolokgolo/molaetša/thuto yeo mongwadi a ratago go e tšweletša ka sengwalo sa gagwe. Morero o lebane le thuto yeo mongwadi a ratago go e lemoša mmadi bophelong.

Morero wa nonwane ye (Ngwana wa dimakatšo) ke gore bohumi bja go tla ka dihlare ga bo ke bo felela felo.

- Monna yo mongwe ba rego ke Nkebe o be a nyaka bohumi
- Nkebe o thetile le lefase, a sepela le dingaka a re o nyaka bohumi
- Mafelelong a hwetša ngaka ye kgolo yeo e bitšwago Ngaka Thuhu gomme a mo tshepiša bohumi
- Mabaka a bohumi bjoo e be e le gore o swanetše a tliše hlogo ya ngwana wa gagwe wa leitšibolo yo a sa tšwago go belegwa
- Nkebe o ile a boela gae ka pelo ye bohloko ka lebaka la ge ngaka e nyakile hlogo ya ngwana wa gagwe
- Ka ge a be a tshepišitše Ngaka Thuhu mosadi wa Nkebe o ile a belega, a tšea ngwana yola a mo iša go Ngaka Thuhu, gomme a thoma go huma
- Ka morago ga go huma o ile a nyala mosadi kgahlanong le ditumo tša ngwana yola wa dihlare
- Lehumo la Nkebe le ile la timelela ka moka ya ba e le ge mohlako o tsene ka lapeng la gagwe

Morero wa koša ye ke go homotša ngwana ge mmagwe a sa ile mašemong

- Koša e fa ngwana lehutšo la gore mmagwe o sa ile go mo seleta, o tla mo tlela le se le sela ge a boa mašemong

[25]**POTŠIŠO YA 11: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa****SETSOPOLWA SA E****NONWANE: BASADI BA BARARO – BMT Makobe**

- 11.1 E rile e le nonwane! – e goga šedi ya batheeletši (2)
- 11.2 Mosadi wa go nwelela ka bodibeng (2)
- Ditiragalo tša nonwane di dikologa godimo ga gagwe
- 11.3 (2)
- Ba na le nnete - ga se ba dula taba ya go wela ga mongwekabona ka marago
  - Ke mafšega – ba ile ba tšhaba ge mosadi a sobelela ka bodibeng (E TEE fela)

- 11.4
- Go metšwa ke bodiba ga mosadi
  - Go dula le noga ya Mamokebe ka meetseng
  - Go bona dinoga tše dintšintši di lekeleditše maleme
- Ke nonwane ya kgogamašego (Nonwanekgogamašego) (4)
- 11.5
- Ngaka e ka ba thuša ka molebatša
  - Ngaka e ka ba botša maaka
  - Ngaka e ka ba latolela gore a ka se kgone go ba thuša go buša mmago bona
(TŠE PEDI fela) (2)
- 11.6
- Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana:
Mohlala:
Tšhiwana ye e sa hwego e leta monono.
- Mosadi yo a bego a hlaka o nweletše bodibeng gomme o boa a gapa mohlape wa dikgomo le dipudi
  - Bana ba šetše ba hlaka ge mmagobona a wetše ka bodibeng gomme ge a boa ba thoma go ipshina ka mahumo ao a tlilego le ona (3)

SETSOPOLWA SA F**BABINAKGOMO****BA GAMONARENG – CL Mokoena**

- 11.7
- Go retwa ba gaMonareng
  - Go bolelwa ka setlogo le meloko ya ba gaMonareng (2)
- 11.8
- Methalotheto ke ye lesomesenyane
  - Methalotheto ke ye mekopana, ya magareng le ye metelele (2)
- 11.9
- Kelelathalo ke ge kgopolo ya mothalotheo wa ka godimo e fetela mothalotheotong wa go latela
  - Kgopolo ya mo Babinakgomo ba gaMonareng ba tšwago gona e tšwelela mothalotheotong wa mathomo ya fetela mothalotheotong wa bobedi (2)
- 11.10
- Morumokwanophetši/Morumokwanotshadi
- Go tšweletša mošito/morethetho wa sereto (2)
- 11.11
- Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Moya wa boikgantšho
- Sereti se ikgantšha ka seo e lego sona, Mminakgomo
  - Sereti se ikgantšha ka go ba le kamano le magoši
(E TEE fela) (2)

PALOMOKA YA KAROLO B: 25

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO**POTŠIŠO YA 12: POTŠIŠO YE TELELE****O IPHIHLETŠENG? – L Maphoso****MOHLALA WA KARABO:**

Tikologo ya sengwalo ke lefelo la ditiragalo tša baanegwa ka nako yeo e rileng. Ka go realo go ka thwe tikologo e lebane le nako le lefelo. Go na le mehuta ye mebedi ya tikologo, e lego tikologo ya sebjalebja le ya segologolo. Tikologong ya segologolo diteng di lebane le ditaba tša segologolo tšeo di diregago mafelong a bogologolo ka nako ya bogologolo. Ditaba tšeo di lebane le bogoši, boloi, go ahlola melato kgorong, masolo a go tsoma, dintwa tša marumo, bjalobjalo. Tikologo ya sebjalebja ka gare ga sengwalo, go šupša gore diteng tša sengwalo seo di lebane le ditaba tša sebjalebja tšeo di hwetšwago mafelong a sebjalebja, nakong ya sebjalebja. Sengwalo se ka tšweletša tikologo ya sebjalebja le ya segologolo.

Tikologo ya O iphihletšeng?

Tikologo ke ya sebjalebja.

Nako**Go tsenwa dikolo.**

- Rebone o botša tatagwe gore o tšweletše dithutong tša gagwe tša marematlou
- Mahunela o mmošša ge a se na tšhelete ya go mo iša sekolong

Go šomišwa dillathekeng/megala.

- Benjamene le babapadi ba bangwe ba na le dillathekeng go ikgokaganya
- Hlogi le Rebone ba fela ba leletšana megala ge ba nyaka go bolela
- Sarinki o leletšana le Mahunela mogala ge ba nyaka go bonana

Batho ba ya mešomong.

- Benjamene o iphediša ka go laiša mohlaba loring ya Sebakweng

Go na le moruti le morutiši.

- Morutiši Kgoroši le Moruti Shai ba boledišana ka go atlega gabotse ga Rebone ditlhahlobong tša marematlou

Go na le mafelo a go nwela bjala.

- Monyaku le Benjamene ba ipshina ka megolo ya bona thabeneng

Batho ba na le ditokelo.

- Jemina o lemoša Mahunela ka ga ditokelo tša Rebone tša go ya sekolong

Go šomišwa tšhelete go lefela dithuto le go fa batšofadi.

- Shai o botša Malewe gore Mahunela o timeditše tšhelete ya Rebone ya go ya sekolong
- Batšofadi ba hwetša tšhelete ya motente/mphiwafela fao Jemina a ba rekišetšago dijo e le mokgwa wa go iphediša

Ge motho a sentše o išwa kgolegong.

- Jemina le Rebone ba etela Benjamene kgolegong go mo hlola matsogo

Go iwa dingakeng le maokelong.

- Ngaka Credo o fa Mahunela diphilisi tša gore a farolloge
- Mahunela o bookelong gomme Rebone o mo etetše

Go dirišwa difatanaga.

- Hlogi o išitšwe ka thekisi yunibesithi
- Hlogi o tšwelela ka sefatanaga ge a etla go tsebiša Rebone lesogana la gagwe
- Go bolelwa ka lori yeo Benjamene a bego a laiša mohlaba ka yona

Mafelo**Go na le mabenkelekgoparara.**

- Rebone o na le Hlogi mabenkelengkgoparara, o utolla gore o tšweletše ditlhahlobong tša marematlou

Go tsenwa diyunibesithi.

- Rebone le Hlogi ba be ba tsena yunibesithi

Melato e begwa maphodiseng.

- Mahunela o maphodiseng o bega molato wa gore modirelaleago Boreledi o mo lateletše ka lapeng a mmošša ge a swanetše go rekiša dikgomo go iša Rebone sekolong

Disenyi di išwa kgolegong.

- Benjamene o kgolegong ka morago ga go latofatšwa ka go utswa tšhelete ya Mahunela

[25]**POTŠIŠO YA 13: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****O IPHIHLETŠENG? – L Maphoso****SETSOPOLWA SA G**

- 13.1 Thulanontle (1)
- 13.2
- Go hlahla mmadi/motheeletši (Sarinki: O bolela ka mogala)
  - Di tšweletša maikutlo (Sebakweng: *O makešše*)
  - Di tšweletša ditiragalo (Sebakweng: *O a goroga*)
  - Di tšweletša dimelo tša babapadi (Sarinki: *Ka mereba*) (TŠE PEDI fela) (4)
- 13.3
- O dira kgetho le peakanyo ya babapadi ka go amantšha Mahunela le bongame bja gagwe
  - O laola tšhomišo le peakanyo ya medumo ka go tšweletša mašata a batho, dikgomo, bj.bj
  - O diriša pulamadibogo go tšweletša le go fetša dikgaolo tša papadi ye/O diriša mminoratho/mminorathwana go kgaola le go latelanya ditemana tša papadi ye (3)
- 13.4
- Polelo ya Sebakweng ya gore Sarinki o hlwela go bolela e sepelelana le nako yeo a e tšeago a le sellathekeng
  - Polelo ya Sebakweng ya gore mokgwa le beke ya go feta e sepelelana le nako yeo a mmonego a etšwa go reka diaparo tša theko ya godimo (2)

- 13.5 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a lethabo
- Sarinki e be e le yena a nnoši a kgonago go fihlelela tšhelete ya Mahunela go ya le ka fao Mahunela e bego e le ngame ka gona
- GOBA**
- Maikutlo a pefelo
- Sarinki o be a eja tšhelete ya Mahunela ka leina la lerato (2)

SETSOPOLWA SA H

- 13.6
- O nyaka ba kopantšha dihlogo/ba rerišana
  - O akanya gore Mahunela a rutwe go šomiša tšhelete (E TEE fela) (1)
- 13.7
- 13.7.1 Kgoroši ke morutišigadi wa Rebone
- 13.7.2 Shai ke moruti kerekeng yeo Rebone a e tsenago (2)
- 13.8 Bongame bja Mahunela
- Bo hlohleeditše gore Rebone a se fihlelele ditiro tša gagwe gabonolo/ Sarinki a mo utswetšwe tšhelete (O TEE fela) (2)
- 13.9
- Tšhelete yeo Mahunela a bego a e fihlile e timetše
  - Benjamene o swerwe
  - Mahunela o gana go lefela Rebone tšhelete ya go tšwetša dithuto pele (3)
- 13.10 Sehloa se tšweletšwa ke thulano ya mafelelo ka gare ga papadi.
- Dikgomo le tšhelete tša Mahunela di a utswiwa gomme di mo hlolela bolwetši (2)
- 13.11 Balekwa ba tla fa melaetša ya go fapana.
Mohlala:
Bongame ga bo na moputso.
- Mahunela o ngametše tšhelete ya gagwe gomme ya fetša e utswitšwe ke Sarinki
  - Tšhelete ya gagwe e be e sa mo fepe go tee le lapa la gagwe fela e tšewa ke Sarinki (3)
- [25]**

POTŠIŠO YA 14: POTŠIŠO YE TELELE**NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu****MOHLALA WA KARABO:**

Tikologo ya sengwalo ke lefelo la ditiragalo tša baanegwa ka nako yeo e rileng. Ka go realo go ka thwe tikologo e lebane le nako le lefelo. Go na le mehuta ye mebedi ya tikologo, e lego tikologo ya sebjalebja le ya segologolo. Tikologong ya segologolo diteng di lebane le ditaba tša segologolo tšeo di diregago mafelong a bogologolo ka nako ya bogologolo. Ditaba tšeo di lebane le bogoši, boloi, go ahlola melato kgorong, masolo a go tsoma, dintwa tša marumo, bjalobjalo. Tikologo ya sebjalebja ka gare ga sengwalo, go šupša gore diteng tša sengwalo seo di lebane le ditaba tša sebjalebja tšeo di hwetšwago mafelong a sebjalebja, nakong ya sebjalebja. Sengwalo se ka tšweletša tikologo ya sebjalebja le ya segologolo.

Tikologo ya Naga ga di etelane

Tikologo ya papadi ye ke ya sebjalebja.

Nako**Go na le dithuto tša yunibesithi.**

- Dithuto di tšwetšwa pele Yunibesithi ya Letsheng la Mogadisho

Kholetšheng fao go šomišwago mananethuto.

- Kholetšheng ya Takone Mphaka o tšwelela ka lenanethuto gomme le a ganwa

Go tsenwa dikereke.

- Mphaka o tsena ka gae o hwetša Hunadi le Raisibe ba šetše ba boile kerekeng

Baetapele ba kgethwa ka mokgwa wa go bouta.

- Bonwatau boetapele bo bewa ka mokgwa wa go bouta

Go tsenwa dikolo.

- Sebola o rakwa sekolong ka lebaka la maitshwaro a go se amogelege

Lefelo**Go bolelwa ka diphapoši tša borobalelo.**

- Kamoreng ya borobalo ngwakong wa Mphaka - Mphaka o robetše gomme o a lora

Go na le kholetšhe.

- Kholetšheng ya Takone - Mphaka o šoma gona fao gomme yena le Tokari ba boledišana ka sekolo sa bošego

Go na le mafelo a go nwela bjala.

- Ka pareng motseng wa Takone - Mphaka o fapana le Kala le Mbari

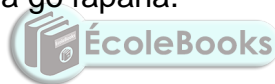
Go bolelwa ka diyunibesithi.

- Yunibesithing ya Letsheng la Mogadisho - Lebisi o begela Mphaka ka seemo sa ditaba Bonwatau

[25]

POTŠIŠO YA 15: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu****SETSOPOLWA SA I**

- 15.1 Mphaka (1)
- 15.2
- Go hlahla mmadi (Mphaka: *O a goelela*)
  - Di tšweletša maikutlo (Mphaka: *O a hlobaela*)
- (4)
- 15.3
- Go tsena ga Mphaka ka sefatanageng a leba yunibesithi
  - Maeto a Mphaka: go tloga Bonwatau a ya Takone, go tloga Takone go ya Letsheng la Mogadisho, go tloga Letsheng la Mogadisho go boela gae
  - Meago: sekolo seo go bego go tsena Sebola, Kholetšhe ya Takone, Yunibesithi ya Letsheng la Mogadisho
- (3)
- 15.4
- Polelo ya Lentšu ya gore Mphaka a tliše bana gae e sepelelana le nako ya pele a ikela go bomakgolokhukhu/boyabatho
  - Polelo ya Hunadi ya gore ba robale e sepelelana le gore o tla tsoga a botšwa ditaba ka leo le latelago
- (2)
- 15.5 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a kwelobohloko
- Ke mo kwela bohloko ka gore ga a robale bošego
- (2)

SETSOPOLWA SA J

- 15.6
- Mphaka o ruta badudi ba Takone dithuto tša mantšiboa
  - O sola batho ba go se rate thuto (E TEE fela)
- (1)
- 15.7
- 15.7.1 Mphaka le Hunadi ke banyalane
- 15.7.2 Mphaka le Tokari ke bašomimmogo/bagwera
- (2)
- 15.8 Kgang ya Mphaka – Kgang ya Mphaka e mo hlohleeditše gore a gane go gatelelwa gagabo le dinageng di šele
- (2)
- 15.9
- Mphaka o nyaka go tliša tlihabologo motseng wa Takone
  - Mphaka o hlomile sekolo sa dithuto tša mantšiboa
  - Badudi ba Takone ga ba amogele mmono wa Mphaka
- (3)
- 15.10 Sehloa se tšweletšwa ke thulano ya mafelelo ka gare ga papadi.
- Mphaka o thulana le go hlongwa ga poso ya ka godimo ga ya gagwe
- (2)

15.11 Balekwa ba tla fa melaetša ya go fapana.

Mohlala:

Motšhabapula o tšhabela matlorotlorong.

- Mphaka o tlogile gagabo a ya Takone a se ke a amogelega ka lebaka la ge e le motšwabotšo
- A tloga Takone a ya Letsheng la Mogadisho, gwa bewa melao ye methata yeo e mo gatelelago gomme ya mo gapeletša go boela gae

(3)
[25]

POTŠIŠO YA 16: POTŠIŠO YE TELELE

LEHUFA – P Mothupi

MOHLALA WA KARABO:

Tikologo ya sengwalo ke lefelo la ditiragalo tša baanegwa ka nako yeo e rileng. Ka go realo go ka thwe tikologo e lebane le nako le lefelo. Go na le mehuta ye mebedi ya tikologo, e lego tikologo ya sebjalebjae le ya segologolo. Tikologong ya segologolo diteng di lebane le ditaba tša segologolo tšeo di diregago mafelong a bogologolo ka nako ya bogologolo. Ditaba tšeo di lebane le bogoši, boloi, go ahlola melato kgorong, masolo a go tsoma, dintwa tša marumo, bjalobjalo. Tikologo ya sebjalebjae ka gare ga sengwalo, go šupša gore diteng tša sengwalo seo di lebane le ditaba tša sebjalebjae tšeo di hwetšwago mafelong a sebjalebjae, nakong ya sebjalebjae. Sengwalo se ka tšweletša tikologo ya sebjalebjae le ya segologolo.

Tikologo ya Lehufa

Tikologo ya papadi ye ke ya sebjalebjae.

Nako

Dipese di emelwa boemapese.

- Lerato o ema boemapese ge a eya mošomong mesong ye mengwe le ye mengwe
- Lerato o namela sefatanaga sa Ntshepe boemapese ge a eya mošomong

Batho ba šoma mabenkeleng.

- Ntlogeleng o latelela Lerato mošomong wa gagwe

Go na le dikereke.

- Lerato o ya kerekeng ge e le Lamorena

Go sepelwa ka difatanaga.

- Tsarane le Leepo ba be ba šetše Ntshepe ka morago ka sefatanaga ge a be a lebile kholetšheng ya Mamokgalake Chuene

Go dirišwa dithunya.

- Dithunya tšeo di bego di galagala ge boTsarane ba hlaselane le Ntshepe gape le seo Radithekisi a ithuntšhitšego ka sona

Balwetši ba išwa bookelong.

- Radithekisi o išitšwe bookelong ka morago ga maitekelo a go ipolaya

Lefelo**Go na le boemapese.**

- Ke fao Lerato a emelago dinamelwa ge a eya mošomong tšatši ka tšatši

Kerekeng

- Fao Radithekisi a lateletšego Lerato gomme a mo ntšha go rapelwa

Go na le ditoropo.

- Toropo yeo babapadi ba rekago go yona – Go bolelwa ka Groblesdal

Go na le dikholetšhe tša go ithuta.

- Kholetšhe ya borutiši mo Ntshepe a šomago gona – Mamokgalake Chuene

Go na le maokelo.

- Moo Lerato a bego a okwa gona – Bookelo bja Glen – Cowie
- Moo Radithekisi a bego a okwa gona – Bookelo bja Ga-Rankuwa

[25]**POTŠIŠO YA 17: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****LEHUFA – P Mothupi****SETSOPOLWA SA K**

- 17.1 Radithekisi (1)
- 17.2
- Go hlahla mmadi (Lerato: *O fihla mogaleng ebile o bolela a nnoši*)
  - Di tšweletša maikutlo (Monamodi: *O a sega*)
- (4)
- 17.3 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
- Go ema ga Lerato boemapese
  - Go sepela ga Ntshepe le Lerato ka sefatanaga
  - Go thuntšhana ga boLeepo le maphodisa
  - Go ithuntšha ga Radithekisi
(TŠE THARO fela)
- (3)
- 17.4
- Tiragalo ya go neelana dinomoro e sepelelana le nako ya go kopana ga Lerato le Ntshepe
  - Tiragalo ya go lwa ga Lerato le Ntlogeleng e sepelelana le nako ya go latelelwa ga Lerato mošomong
- (2)
- 17.5 Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana.
Mohlala:
Maikutlo a manyami/kwelobohloko
Ke nyamišwa ke ka fao Radithekisi a tlaišago Lerato ka gona/ke kwela Lerato bohloko ka fao a tlaišwago ka gona.
- (2)

SETSOPOLWA SA L

- 17.6
- O kgala Lerato ge a bolela le Radithekisi ka bogale
  - O kgopela Lerato le batswadi gore ba rapelele Radithekisi (E TEE fela) (1)
- 17.7
- 17.7.1 Maditaba ke mmagoRadithekisi (2)
- 17.7.1 Motsiri ke mogwegadi wa Radithekisi (mmagomosadi wa Radithekisi) (2)
- 17.8
- Lehufa - lehufa la Radithekisi go Lerato le hlohleleditše tlhakahlakano ka lapeng mo mafelelong ba feditšego ka go hlalana (2)
- 17.9
- Radithekisi o be a na le lehufa la go fetelela go mosadi wa gagwe
  - Lerato o hladile Radithekisi gomme a nyalana le Ntshepe
  - Radithekisi o lekile go ipolaya
  - O amogetšwe bookelong (TŠE THARO fela) (3)
- 17.10
- Sehloa se tšweletšwa ke thulano ya mafelelo ka gare ga papadi.
- Radithekisi o a ithuntšha (2)
- 17.11
- Balekwa ba tla fa melaetša ya go fapana.
- Mohlala:
- Lehufa ga se la loka.
- Ntlogeleng o ipolaile ka lebaka la lehufa
  - Radithekisi o nyakile go ipolaya ka lebaka la lehufa
  - Lapa la Radithekisi le thubegile ka lebaka la lehufa (TŠE PEDI fela) (3)

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO SWAYA DIPOTŠIŠO TŠE TELELE: THETO [MEPUTŠO YE 10]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
	5–6	4	3	2	1
<p>DITENG</p> <p>Tlhalošo ya sererwa. Botebo bja dikgopolo, kgonthišo le kwešišo ya sengwalo</p> <p>MEPUTSO YE 6</p>	<p>-Tlhalošo ye e tseneletšego ya sererwa</p> <p>-Tatelano ya dikgopolo tša go ba le maatlakgogedi tša go amana thwii le temana.</p> <p>-Kwešišo ye e tseneletšego ya sengwalo le sereto.</p>	<p>-Kwešišo le tlhalošo ye botse ya sererwa.</p> <p>-Potšišo e arabilwe ka botlalo.</p> <p>-Dikgopolo tšeo di filwego di a kwala eupša ga se tšona ka moka tšeo di hlalošitšwego ka mo go nyakegago.</p> <p>-Kwešišo ya sengwalo le sereto e bonetše.</p>	<p>-Tlhalošo ye e kgotsofatšago ya sererwa.</p> <p>-Go na le dintlha di se kae tšeo di amanago le sererwa.</p> <p>-Tše dingwe tša dikgopolo di a kwagala eupša ga di kgodiše.</p> <p>-Kwešišo ya motheo ya sengwalo le sereto.</p>	<p>-Tlhalošo ya sererwa ga e kgotsofatše.</p> <p>-Ga go dintlha tšeo di amanago le sererwa.</p> <p>-Ga go kwešišo ya sengwalo le sereto.</p>	<p>-Ga go kwešišo ya sererwa.</p> <p>-Karabo ga e sepelelane le sereto.</p> <p>-Morutwana ga a tsebe selo ka ga sengwalo le sereto.</p>
	4	3	2	1	0–1
<p>SEBOPEGO LE POLELO</p> <p>Sebopego, kelelo le kalo ya dikgopolo</p> <p>Polelo, segalo le setaele tšeo di dirišitšwego ge go ngwalwa taodišo</p> <p>MEPUTSO YE 4</p>	<p>-Sebopego se tšweletša tlemagano ya dikgopolo ye botsebotse.</p> <p>-Dikgopolo di hlamegile ebile di tšweleditšwe ka bokgwari.</p> <p>-Polelo, segalo le setaele di a kgahliša, ke tša maleba ebile di tšwele mahlalagading.</p> <p>-Ga go na le phošwana e tee ya popopolelo, mopeleto le maswaodikga.</p>	<p>-Sebopego se tšwelela gabotse ebile se tšweletša go ela ga dikgopolo.</p> <p>-Kelelo ye botse ya dikgopolo.</p> <p>Polelo, segalo le setaele ke tša maleba.</p>	<p>-Sebopego se a tšwelela.</p> <p>-Taodišo ga e na kelelo ye botse ya dintlha ebile ga go tlemagano ya dikgopolo.</p> <p>Diphošo tša polelo ke tše nnyane eupša segalo le setaele ke tša maleba.</p>	<p>-Sebopego se bontšha diphošo tša peakanyo.</p> <p>-Dikgopolo ga se tša beakanywa ka tatelano ye botse.</p> <p>-Diphošo tša polelo ke tše ntši.</p> <p>-Segalo le setaele di fošagetše.</p>	<p>-Sebopego ga se sa maleba.</p> <p>-Diphošo tša polelo ke tše ntšintši ebile le setaele se fošagetše kudu.</p>

KAROLO YA B LE C: RUBRIKI YA GO SWAYA DIPOTŠIŠO TŠE TELELE – PADI, KANEGELOTŠHABA LE PAPADI [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG	12–15	9–11	6–8	4–5	0–3
<p>Tlhalošo ya sererwa Botebo bja dikgopolo, kgonthišo le kwešišo ya sengwalo</p> <p>MEPUTSO YE 15</p>	<p>-Karabo ye botsebotse go fetiša: 14–15. -Karabo ye botsebotse: 12–13. -Tlhalošo ye e tseneletšego ya sererwa. -Tatelano ya dikgopolo tša go ba le maatlakgogedi tša go amana thwii le temana. -Kwešišo ye botsebotse ya sengwalo.</p>	<p>-Kwešišo le tlhalošo ye botse ya sererwa. -Potšišo e arabilwe ka botlalo. -Dikgopolo tšeo di filwego di a kwala eupša ga se tšona ka moka tšeo di hlalošitšwego ka mo go nyakegago. -Kwešišo ya sengwalo e a bonala.</p>	<p>-Kwešišo ya magareng ya sererwa eupša ga se dintlha ka moka tšeo di hlalošwago ka botlalo. -Bontši bja dintlha di amana le sererwa. -Tše dingwe tša dikgopolo di a kwagala eupša ga di kgodiše. -Kwešišo ya motheo ya sengwalo.</p>	<p>-Kwešišo ye nnyane ya sererwa. -Ga go dintlha tšeo di hlalošwago ka botlalo. -Dintlha tše nnyane di amana le sererwa. -Tlhalošo e amana gannyane le sererwa. -Kwešišo ye nnyane ya sengwalo.</p>	<p>-Ga go kwešišo ya sererwa. -Maiteko a go araba potšišo a fokola kudu. -Ditlhalošo ga di kgotsofatše. -Morutwana ga a tsebe sengwalo.</p>
SEBOPEGO LE POLELO	8–10	6–7	4–5	2–3	0–1
<p>Sebopego, kelelo le kalo ya dikgopolo Polelo, segalo le setaele tšeo di dirišitšwego ge go ngwalwa taodišo</p> <p>MEPUTSO YE 10</p>	<p>-Sebopego se tšweletša tlemagano ya dikgopolo ye botsebotse. -Matseno le mafetšo ke a mabotse kudukudu. -Dikgopolo di hlamegile ebile di tšweleditšwe ka bokgwari. -Polelo, segalo le setaele di a kgahliša, ke tša maleba ebile di tšwele mahlalagading.</p>	<p>-Sebopego se tšwelela gabotse ebile se tšweletša go ela ga dikgopolo. -Go na le tlemagano ye botse magareng ga matseno, mafetšo le ditemana tše dingwe tša taodišo yeo. -Kelelo ye botse ya dikgopolo. -Polelo, segalo le setaele ke tša maleba.</p>	<p>-Sebopego se a tšwelela. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo e gona eupša e na le mafokodi. -Diphošo tša polelo ke tše nnyane eupša segalo le setaele ke tša maleba. -Peakanyo ya ditemana ke ya maleba.</p>	<p>-Sebopego se bontšha diphošo tša peakanyo. -Dikgopolo ga se tša bewa ka tshwanelo. -Diphošo tša polelo ke tše ntši. -Segalo le setaele ga se tša maleba. -Peakanyo ya ditemana e fošagetše.</p>	<p>-Tlhokego ya peakanyo ye botse ya sebopego e dira gore dikgopolo di se elele gabotse. -Diphošo tša polelo le setaele sa go fošagala di dira gore go be bothata go bala le go kwešiša molaetša wa taodišo. -Segalo le setaele di fošagetše kudu. -Peakanyo ya ditemana e fošagetše kudu.</p>